

Paulina KURZYK*

HETEROGENICZNOŚĆ PRZESTRZENNA POSTAW WYBORCZYCH MIESZKAŃCÓW GMINY SZADEK W WYBORACH EUROPEJSKICH I PARLAMENTARNYCH W 2019 ROKU

Streszczenie. W artykule zaprezentowano dysproporcje postaw wyborczych mieszkańców gminy Szadek podczas głosowań w 2019 r. Wybory, które odbyły się w zeszłym roku, miały charakter zarówno ponadnarodowy (wybory do Parlamentu Europejskiego), jak i krajowy (wybory parlamentarne). Zachowania wyborcze, które uwzględniono w pracy, obejmowały poparcie dla poszczególnych partii oraz frekwencję. Artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie, czy tradycyjny model podziału polskiej sceny politycznej (oś interesów i oś wartości) jest nadal zauważalny na obszarach miejsko-wiejskich, charakteryzujących się określonymi cechami historyczno-kulturowymi.

Słowa kluczowe: wybory parlamentarne, wybory europejskie, gmina Szadek

WSTĘP

Lata 90. ubiegłego wieku to okres zakrojonych na dużą skalę przemian zarówno w sferze ekonomicznej, gospodarczej, społecznej, jak i przede wszystkim politycznej. Te ostatnie to skondensowany proces, który doprowadził do wytworzenia czterech podstawowych opcji politycznych. Powstałe wówczas sprzeczności podzieliły polską scenę polityczną na grupy o przeciwstawnych interesach

* Paulina Kurzyk, mgr, asystent, Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych, Instytut Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, 90-142 Łódź, ul. Kopcińskiego 31, e-mail: paulina.kurzyk@geo.uni.lodz.pl.

(oś ludowców i liberałów) oraz wartościach (oś prawica i lewica)¹. Rozłam ten ma związek z szeroko pojmowaną aktywnością polityczną, wynikającą m.in. z różnorodności przestrzennej, na którą składają się zarówno czynniki historyczno-kulturowe, jak i ekonomiczno-społeczne.

Zachowania wyborcze, a więc ogół postaw przyjętych przez obywateli w związku z wyborami, mogą przybierać różne formy. Począwszy od samego zainteresowania głosowaniem, poprzez uczestnictwo bądź absencję, wyrażanie preferencji, a także udział w kampanii wyborczej, a skończywszy na postawie pasywnej². W literaturze przedmiotu prezentowane są dwa podejścia względem zachowań wyborczych w ujęciu przestrzennym. Zdaniem J. Hryniewicza i B. Jałowieckiego stosunek do wyborów to wynik zaszłości historycznych, zwłaszcza okresu zaborów, które warunkują zróżnicowanie kapitału społecznego, a tym samym aktywność społeczną³. Drugie podejście zakłada, że główną determinantą tego zjawiska jest aktualna sytuacja gospodarcza i społeczna w kraju, którą oddają analizy statystyczne, ujawniając dysproporcje rozwojowe w wymiarze zarówno społecznym, jak i ekonomicznym. Te z kolei mogą wpływać na unifikowanie postaw wyborczych⁴. Według M. Kowalskiego⁵ najwyższą frekwencję wyborczą obserwuje się na obszarach dawnych zaborów pruskiego i austriackiego, na co wpływa stopień religijności mieszkańców tych terenów oraz wyższy poziom ich wykształcenia.

Celem tego artykułu jest analiza różnorodności postaw wyborczych podczas ostatnich wyborów krajowych i ponadnarodowych. Zjawisko to warto jest uwagi głównie dlatego, że obszar badawczy znajduje się jednocześnie na obu liniach antagonistycznych ośrodków politycznych. Pierwszy podział, wynikający z uwarunkowań historyczno-kulturowych, dzielący na lewicę i prawicę, należy odnieść w tym przypadku do położenia gminy Szadek, która znajduje się niejako na styku historycznego zaboru pruskiego oraz Królestwa Polskiego. Badana gmina to ponadto ośrodek o charakterze miejsko-wiejskim, w którym główne różnice odnoszą się do kontrastów między ludowcami a liberałami, a więc podziału na tzw. osi interesów.

¹ M. Kowalski, *Zachowania wyborcze ludności wiejskiej a sytuacja społeczno-ekonomiczna wsi – identyfikacja procesów*, [w:] J. Bański (red.), *Polska przestrzeń wiejska: procesy i perspektywy*, Warszawa 2004, s. 132.

² J. Raciborski, *Polskie wybory. Zachowania wyborcze społeczeństwa polskiego w latach 1989–1995*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 1997, s. 158.

³ J. Hryniewicz, B. Jałowiecki, *System polityczny a rozwój gospodarczy*, Seria „Studia Regionalne i Lokalne” 1997, nr 53.

⁴ P. Krzemiński, *Zachowania wyborcze w wyborach parlamentarnych i prezydenckich w Polsce w latach 2005–2007 – wzory przestrzennych zróżnicowań*, „Przegląd Geograficzny” 2009, t. 81, nr 2, s. 259–281.

⁵ M. Kowalski, *Zachowania wyborcze ludności wiejskiej...*, s. 135.

Marek Sobczyński twierdzi, że geograf badając zachowania wyborcze, powinien wziąć pod uwagę dwa aspekty, tj. preferencje wyborcze oraz stosunek do aktu wyborczego, a więc frekwencję lub absencję⁶. W artykule poddano analizie wyniki głosowania na przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego w latach 2014 i 2019 oraz do Sejmu i Senatu RP. Dane zostały też opublikowane przez Państwową Komisję Wyborczą. Analizy o podobnym charakterze były przeprowadzone dla tego obszaru w 2015 r. przez M. Kowalskiego⁷. Badania zrealizowano wówczas biorąc pod uwagę wybory prezydenckie i parlamentarne. Wykazały one, że podział elektoratu w stosunku do miejsca zamieszkania (miasto/wieś) oraz uczestnictwo w wyborach w gminie Szadek nie różni się zasadniczo od innych tego typu obszarów. Dodatkowo autor wysnuł wniosek, że wyniki wyborów z 2015 r. mogą mieć charakter incydentalny⁸. Publikowane teraz opracowanie umożliwi zatem ocenę trendów politycznych oraz poziom aktywności wyborczej mieszkańców gminy Szadek z uwzględnieniem postaw wyborczych w wyborach europejskich. Do prezentacji przestrzennego podziału elektoratu użyto metod kartograficznych, natomiast zachowania wyborcze opisano za pomocą metod statystycznych.

Ryc. 1. Podział gminy Szadek na obwody głosowań w wyborach w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne

⁶ M. Sobczyński, *Kilka uwag o metodologii geografii wyborczej wielkiego miasta w Polsce*, [w:] M. Kowalski (red.), *Przestrzeń wyborcza Polski*, Warszawa 2003, s. 117.

⁷ M. Kowalski, *Zróżnicowanie przestrzenne zachowań wyborczych mieszkańców gminy Szadek w wyborach prezydenckich i parlamentarnych w 2015 roku*, „Biuletyn Szadkowski” 2016, t. 16, s. 243–256.

⁸ M. Kowalski, *Zróżnicowanie przestrzenne zachowań wyborczych...*, s. 243–256.

Teren gminy Szadek podzielony jest na osiem okręgów wyborczych, natomiast w badaniu uwzględniono siedem, z uwagi na mało reprezentatywną próbę pomijając okręg wyborczy w Przatówku, utworzony na potrzeby pensjonariuszy Domu Pomocy Społecznej.

WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Według J. Osińskiego i B. Pytlika Parlament Europejski (PE) to swego rodzaju precedens w skali światowej, ponieważ jest to jedyne zgromadzenie ponadnarodowe wybierane co pięć lat przez ludność w wyborach powszechnych i bezpośrednich. Mimo, że w wielu kwestiach różni się od parlamentów narodowych, stanowi reprezentację ogółu społeczeństwa europejskiego, a tym samym odzwierciedlenie jego woli i przekonań⁹. Rozpatrując genezę PE, należy sięgnąć aż do początków Unii Europejskiej (UE), a więc do roku 1952, kiedy to doszło do podpisania traktatu paryskiego i powołania Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali. Na podstawie tego porozumienia zostało utworzone Zgromadzenie, oddające pierwotny kształt, a zarazem obraz dzisiejszego PE. Początkowo zasiadało w nim zaledwie 78 przedstawicieli, co było związane z liczbą państw wchodzących w skład wspomnianej wspólnoty. Dnia 25 marca 1957 r. podpisano w Rzymie tzw. traktaty rzymskie, na mocy których powstały Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG) i Europejska Wspólnota Energii Atomowej (EURATOM). Po wprowadzeniu ich w życie od dnia 1 stycznia 1958 r. na europejskiej scenie politycznej zaczęło funkcjonować Europejskie Zgromadzenie Parlamentarne liczące 142 członków, które 30 marca 1960 r. przyjęło nazwę Parlamentu Europejskiego. Potwierdzenie wyłonienia takiego organu zostało ponadto zawarte w Jednolitym Akcie Europejskim, podpisanym w 1986 r. w Luksemburgu i w Hadze. Od 1 listopada 1993 r. PE jest organem Unii Europejskiej¹⁰.

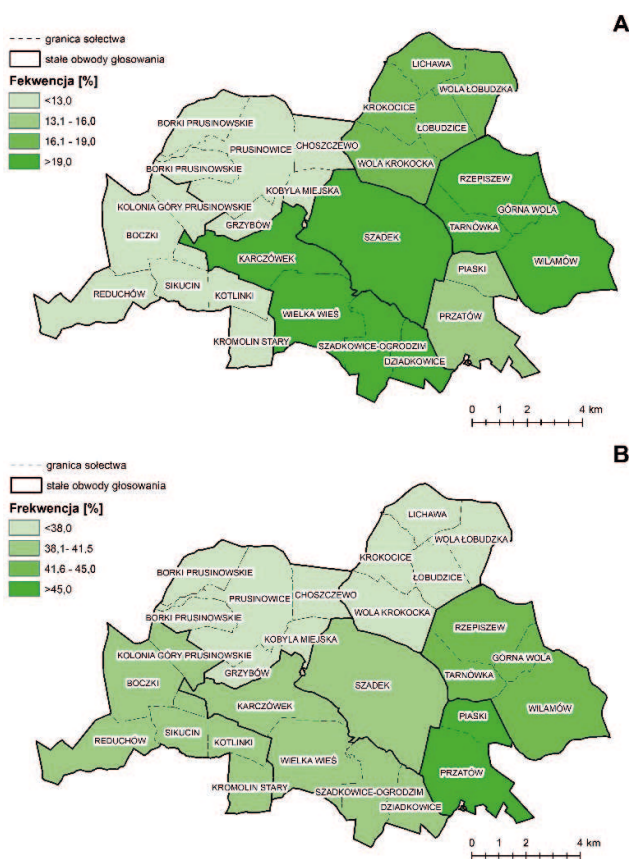
W odniesieniu do popularności wyborów do PE należy zaznaczyć, że w Polsce nie są to wybory cieszące się dużą frekwencją. Powodów tego stanu rzeczy można doszukiwać się w specyfice życia politycznego naszego kraju oraz w pozycji, jaką w opinii i świadomości Polaków ma Unia Europejska. Zdaniem M. Rulki wybory do PE należy traktować pod względem frekwencji jako trzeciorzędne, ponieważ poziom uczestnictwa w tym głosowaniu jest niższy aniżeli w wyborach parlamentarnych, prezydenckich czy samorządowych¹¹.

⁹ J. Osiński, B. Pytlik, *Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2016, nr 3, s. 11–39.

¹⁰ N. Krzyżanowska, *O nierówności płci w sferze publicznej na przykładzie wyborów do Parlamentu Europejskiego 2004*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy w obliczu regionalizacji i globalizacji*, Rzeszów 2006, s. 397.

¹¹ M. Rulka, *Problem niskiej frekwencji w wyborach do Parlamentu Europejskiego – przyczyny i sposoby jej zwiększenia*, „Przegląd Politologiczny” 2010, nr 1, s. 115–124.

W wyborach do PE, które odbyły się w Polsce 25 maja 2014 r., wyłoniono 51 europosłów wchodzących w skład PE liczącego 751 eurodeputowanych. Wzięło w nich udział blisko 7,3 mln uprawnionych polskich obywateli, co stanowiło o frekwencji 23,83%¹². Gmina Szadek, położona w powiecie zduńskowolskim, zanotowała frekwencję na poziomie 16,57%, a więc zdecydowanie niższą niż średnia ogólnokrajowa czy zarejestrowana w województwie łódzkim (23,73%) oraz w powiecie zduńskowolskim (20,71%). Należy jednak zaznaczyć, że w zestawieniu z innymi gminami powiatu zduńskowolskiego gmina szadecka nie plasowała się na najniższym poziomie i wyprzedziła gminę Zapolice o blisko 1,5 punktu procentowego (p.p.).

Ryc. 2. Frekwencja wyborcza w gminie Szadek w wyborach do PE w latach 2014 (A) i 2019 (B)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW

¹² <https://pe2014.pkw.gov.pl/pl/> [dostęp: 9.12.2019]

Ostatnie wybory do PE, które odbyły się 26 maja 2019 r., z rekordową frekwencją w skali ogólnopolskiej (45,68%)¹³, w gminie szadkowskiej cieszyły się również dużym zainteresowaniem. Mieszkańcy gminy, podobnie jak w poprzednich wyborach do PE, chętniej oddawali swoje głosy, niż w przypadku ludności zamieszkującej gminę Zapolice (37,52%).

Frekwencja na poziomie 40,46% była jednak zdecydowanie niższa niż ta, którą zanotowano w powiecie zduńskowolskim i w województwie łódzkim, gdzie wynosiła odpowiednio 44,74% i 46,92%¹⁴. Warto jednak zaznaczyć, że na badanym obszarze poziom frekwencji był wyższy o ponad 1 p.p. (39,03%)¹⁵ od wartości średniej osiągniętej przez gminy na terenie kraju, o liczbie mieszkańców od 5 do 10 tysięcy osób (a więc jednostki, do których zalicza się gmina Szadek).

Po przeanalizowaniu poziomu frekwencji w gminie szadkowskiej w wyborach do PE w latach 2014 i 2019 można stwierdzić, że zmiana uległa nie tylko liczba mieszkańców biorąca udział w głosowaniu, ale zmienił się również jej rozkład przestrzenny. W wyborach w 2019 r. najwyższą frekwencję zanotowano w obwodzie numer 6, obejmującym sołectwa Przatów i Piaski, podczas gdy w 2014 r. uzyskano tam jeden z najniższych wyników. W obwodzie tym frekwencja w wyborach do PE w ostatnim głosowaniu wyniosła niemal 49%, natomiast pięć lat wcześniej była aż czterokrotnie niższa (11,2%). Co interesujące, obwód ten w 2019 r. osiągnął wynik zdecydowanie lepszy niż typowy obszar miejski, czyli obwód numer 1, obejmujący miasto Szadek, gdzie frekwencja wyniosła niewiele ponad 42%. Cechą łączącą obydwa głosowania, nie biorąc pod uwagę wartości bezwzględnych, jest najniższa frekwencja w północnej części gminy, czyli w obwodzie numer 3 (ryc. 2). Większe zaangażowanie w wybory do PE można zaobserwować w obrębie południowo-zachodniej części gminy. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest tradycyjne zróżnicowanie zachowań wyborczych na obszarach miejskich i wiejskich, przy czym te ostatnie charakteryzują się mniejszą liczbą osób uczestniczących w wyborach. Gmina Szadek w ujęciu demograficznym, to gmina miejsko-wiejska z dominującą populacją miejską¹⁶.

Obywatele podczas wyborów do PE w 2014 r. mogli oddawać głosy na 12 list wyborczych. W wymiarze ogólnopolskim wybory wygrali kandydaci z listy numer 8, czyli wywodzący się z Komitetu Wyborczego Platformy Obywatelskiej RP (PO), uzyskując poparcie na poziomie 32,13%. W województwie łódzkim, powiecie zduńskowolskim oraz w gminie Szadek zdecydowanym zwycięzcą okazał się Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość (PiS). Uzyskał on odpowiednio 37,92%, 40,23% i 42,56% poparcia wśród głosujących. Przyczyn takiego wyniku należy upatrywać w geograficznym podziale elektoratów, utrzymującym

¹³ <https://pe2019.pkw.gov.pl/pe2019/pl/frekwencja/pl> [dostęp: 10.12.2019].

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ M. Kowalski, *Zróżnicowanie przestrzenne zachowań wyborczych...*, s. 243–256.

się od lat 90. XX w. Obszar gminy Szadek to tereny należące niegdyś do tzw. Kongresówki. Na ziemiach tych odnotowuje się znacznie większe poparcie dla kandydatów i partii prawicowych¹⁷, do których zalicza się PiS.

Partia, której lista wyborcza osiągnęła najlepsze wyniki, wygrała we wszystkich obwodach badanej gminy (tab. 1). Największe poparcie, obok PiS, uzyskało Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), czyli partia ludowa, co jest potwierdzeniem wspomnianego podziału elektoratu Polski. Ugrupowanie to zdobyło na obszarach typowo wiejskich znaczącą przewagę nad ugrupowaniem plasującym się na trzeciej pozycji (PO). Odmienne sytuacja wyglądała jedynie w samym mieście Szadek (obwód numer 1). W okręgu numer 6, w którym położona jest gmina Szadek, mandaty europosłów otrzymali Janusz Wojciechowski z PiS i Jacek Saryusz-Wolski z PO¹⁸.

Tablica 1. Wyniki wyborów do PE w gminie Szadek w 2014 r. (%)

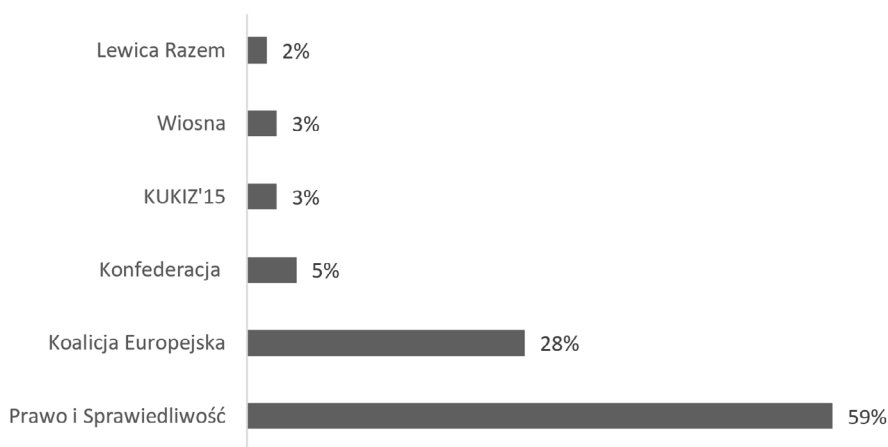
Nazwa komitetu wyborczego	Numer obwodu						
	1	2	3	4	5	6	7
1. KW Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro	0,61	1,16	2,63	3,75	0,96	0,00	0,00
2. KW Wyborców Ruch Narodowy	1,53	0,00	0,00	1,25	0,96	0,00	0,00
3. KW Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	3,36	0,00	6,58	2,50	0,00	0,00	9,27
4. KW Prawo i Sprawiedliwość	45,57	59,30	51,32	37,50	49,04	38,89	28,63
5. KW Europa Plus Twój Ruch	2,45	2,33	0,00	1,25	0,00	7,56	2,82
6. KW Polska Razem Jarosława Gowina	2,14	0,00	1,32	3,75	2,88	2,87	2,82
7. KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego	3,98	2,33	2,63	3,75	0,96	7,56	7,04
8. KW Platforma Obywatelska RP	29,05	9,30	7,89	13,75	13,46	11,87	19,35
9. KW Polskie Stronnictwo Ludowe	9,79	25,58	26,32	26,25	27,88	25,70	28,44
10. KW Demokracja Bezpośrednia	0,92	0,00	1,32	0,00	0,00	0,00	1,61
11. KW Samoobrona	0,00	0,00	0,00	6,25	0,00	2,78	0,00
12. KW Partia Zieloni	0,61	0,00	0,00	0,00	3,85	2,78	0,00
Razem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PKW

¹⁷ M. Kowalski, *Polaryzacja zachowań wyborczych w Polsce jako rezultat cywilizacyjnego rozdarcia kraju*, [w:] M. Kowalski (red.), *Przestrzeń wyborcza Polski*, Warszawa 2003, s. 17.

¹⁸ <https://pe2014.pkw.gov.pl/pl/pliki.html> [dostęp: 10.12.2019].

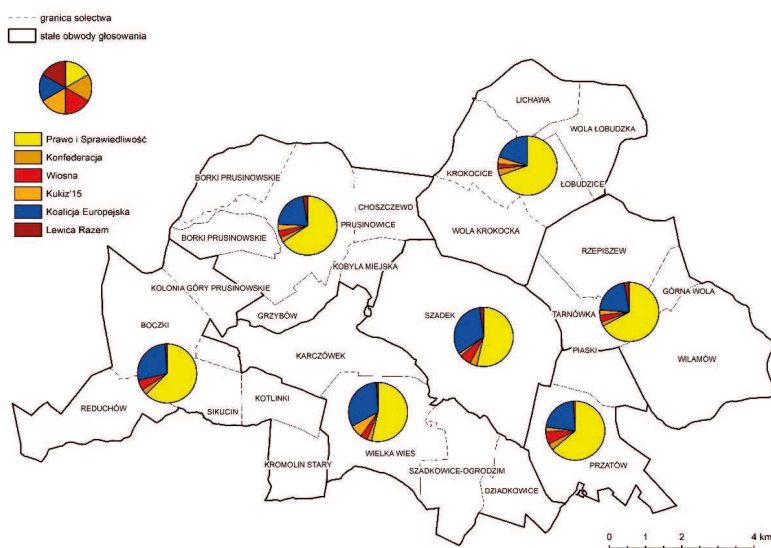
Na podstawie wyników wyborów do PE, które odbyły się w 2019 r., można wskazać pewne prawidłowości dotyczące preferencji wyborczych mieszkańców gminy Szadek w tego typu głosowaniu. Trudno jednak, choćby ze względu na liczbę zgłoszonych list, jednoznacznie porównywać obecne i poprzednie głosowanie. W wyborach do PE na kadencję 2019–2024 głosujący mogli wybierać spośród sześciu list. Mieli zatem o połowę mniejszy wachlarz możliwości aniżeli w 2014 r. W ostatnich wyborach do PE głosy oddane na listy wyborcze rozłożyły się w gminie Szadek identycznie jak w skali ogólnopolskiej, wojewódzkiej czy powiatowej. Zwycięstwo odniósł po raz kolejny Komitet Wyborczy PiS, uzyskując 59% głosów poparcia mieszkańców gminy Szadek (ryc. 3). Miejsce drugie przypadło Koalicji Europejskiej (zrzeszającej ugrupowania PO, PSL, SLD oraz partię Zieloni – typowe stronnictwa lewicowe i ludowe). Wynik tego głosowania jednoznacznie świadczy o przewadze prawicy nad pozostałymi opcjami politycznymi na analizowanym obszarze.

Ryc. 3. Wyniki wyborów do PE w 2019 r. w gminie Szadek z uwzględnieniem partii politycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PKW

Podobnie jak miało to miejsce w wyborach w 2014 r. partia, której lista wygrała w całej gminie, zdobyła również pierwsze miejsce w poszczególnych obwodach. Mniejsze poparcie dla kandydatów PiS zarejestrowano jedynie na obszarze obwodów numer 1 i 7, a więc miasta Szadek i sołectw na zachód od niego (ryc. 4).

Ryc. 4. Wyniki wyborów do PE w gminie Szadek w 2019 roku*

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PKW

WYBORY DO SEJMU I SENATU RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ W GMINIE SZADEK W 2019 R.

Wybory parlamentarne, które odbyły się 13 października 2019 r., to kolejna ze składowych odnoszących się do badań nad heterogenicznością zachowań wyborczych na analizowanym obszarze. Frekwencja wyborcza w gminie Szadek wyniosła 58,59%, tym samym była większa o ponad 10 p.p. od wartości z 2015 r. (44,93%)¹⁹. Poziom ten był niższy od wyników zanotowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej, gdzie zarejestrowano odpowiednio wartości 61,74%, 63,51% i 61,72%. W odróżnieniu od „eurowyborów” odbywających się w tym samym roku, gmina Szadek osiągnęła najniższy wynik spośród gmin powiatu zduńskowolskiego. Porównanie poziomu frekwencji w obwodzie obejmującym samo miasto Szadek (61,30%) z frekwencją w pozostałych obwodach gminy (57,59%) potwierdza prawidłowość, że to właśnie mieszkańcy miasta charakteryzują się większym zaangażowaniem politycznym niż ludność zamieszkująca obszary wiejskie. Najniższa frekwencja charakteryzowała wschodnią część gminy (ryc. 5).

¹⁹ https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm/0/0/11/101902.html [dostęp: 12.12.2019].

Ryc. 5. Frekwencja w wyborach do Sejmu w gminie Szadek w 2019 roku

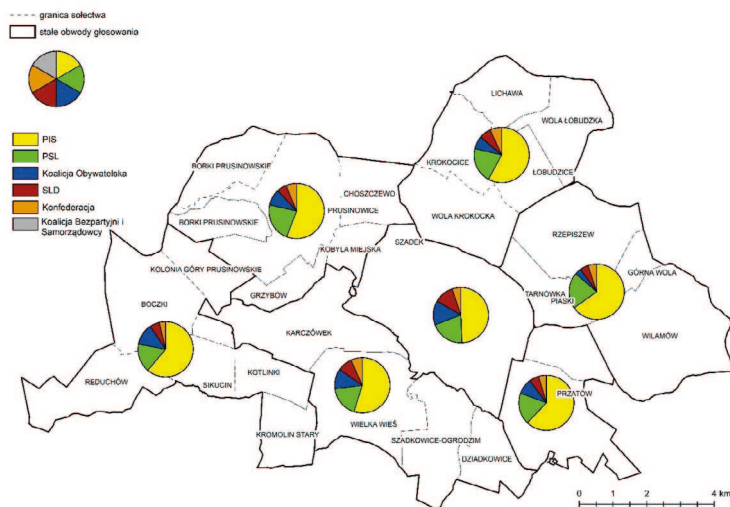
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PKW

Głosujący dokonując wyboru posłów mogli wskazać na jedną spośród sześciu list wyborczych. Mieli zatem taki sam wachlarz możliwości, jak w przypadku „eurowyborów”. Porównując wybory do PE z wyborami parlamentarnymi, daje się zauważyć w obu głosowaniach znaczącą przewagę PiS, czyli partii definiowanej jako opcja prawicowa. Ugrupowanie to zdobyło ponad 50% głosów niemal w każdym okręgu wyborczym. Jedyne wyjątek stanowił obwód obejmujący miasto Szadek (ryc. 6). Drugą, co do poziomu poparcia partią okazało się PSL, ugrupowanie zaliczane do opcji typowo ludowych. Wyniki w tym głosowaniu były zbieżne z uzyskanymi w wyborach w 2015 r., kiedy to zwycięstwo odniosła partia PiS, natomiast KO (startująca w poprzednich wyborach jako Platforma Obywatelska), odnotowała wynik gorszy niż partie ludowe. Spośród 12 wybranych posłów siedmiu to przedstawiciele PiS-u (najwięcej głosów, po raz kolejny, zdobył Piotr Polak).

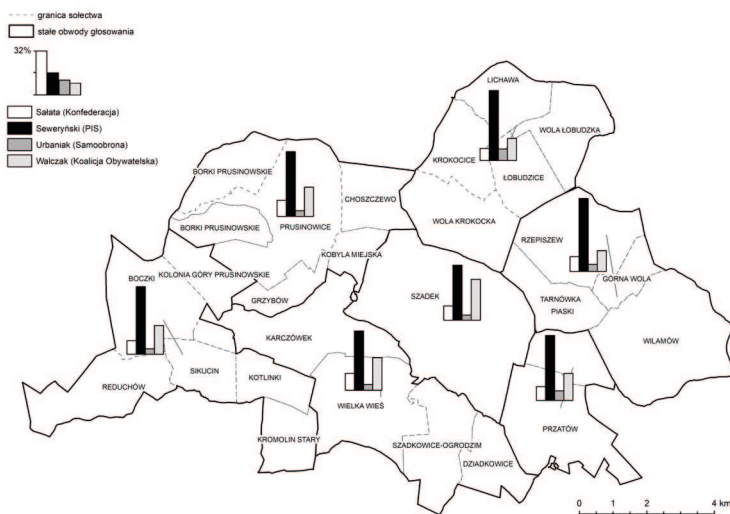
W wyborach do wyższej izby parlamentu z okręgu numer 27 wystartowało czterech kandydatów. Sytuacja wyglądała analogicznie do tej, która miała miejsce w 2015 r. Zaskoczenie może budzić jedynie fakt, że wśród kandydatów nie znalazł się ani jeden przedstawiciel ugrupowania PSL.

Wybory w gminie Szadek w 2019 r. wygrał reprezentujący PiS Michał Seweryński, który uzyskując 53,97% głosów, zapewnił sobie mandat senatora na kolejną kadencję. Miejsce drugie zajął kandydat KO – Jacek Walczak – z wynikiem lepszym o niemal 10 p.p. (27,24%) w porównaniu z poprzednimi wyborami. Dwaj pozostali kandydaci (Radosław Sałata z Konfederacji i Andrzej Urbaniak

z Samoobrony) uzyskali odpowiednio 12,89% i 5,71% poparcia. Kandydat PiS wygrał wybory w każdym z okręgów i jedynie w obwodzie miejskim jego przewaga nad kandydatem KO była stosunkowo niewielka (ryc. 7).

Ryc. 6. Wyniki wyborów do Sejmu w gminie Szadek w 2019 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PKW

Ryc. 7. Wyniki wyborów do Senatu RP w gminie Szadek w 2019 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PKW

WNIOSKI

Mieszkańcy gminy Szadek w okresie ostatnich dziesięciu lat coraz chętniej uczestniczą w wyborach. Frekwencja, zarówno w głosowaniu o charakterze ponadnarodowym, jak i krajowym, wzrosła w 2019 r. średnio o 20 p.p. Przyczyn zachodzących zmian należy doszukiwać się w zwiększającej się świadomości wyborczej Polaków oraz coraz efektywniejszej „popularyzacji” uczestnictwa w wyborach. Postawy wyborcze mieszkańców szadkowskiej gminy różnią się nieznacznie w zależności od miejsca zamieszkania (większa frekwencja na obszarze typowo miejskim).

W ostatnich wyborach, podobnie jak w 2015 r., w gminie Szadek zdecydowanie widoczny był podział na oś interesów i wartości. Scenę polityczną tej części kraju charakteryzowało większe poparcie dla partii prawicowej, co odzwierciedla znaczenie osi wartości przy jednoczesnym braku większej heterogeniczności przestrzennej w tym zakresie. Poparcie dla prawicy potwierdza konstatację, że tereny dawnego Królestwa Polskiego zasadniczo charakteryzują się większą aprobatą dla tej opcji politycznej. Na obszarze miejskim gminy ujawnił się także wpływ osi interesów, czego wyrazem był lepszy wynik wyborczy opcji liberalnej niż ludowej. Przywołując wcześniej prowadzone analizy, można stwierdzić, że poparcie dla prawicy w gminie szadkowskiej utrzymuje się na względnie stabilnym poziomie.

Bibliografia

- Hryniewicz J., Jałowiecki B., *System polityczny a rozwój gospodarczy*, Seria „Studia Regionalne i Lokalne” 1997, nr 53.
- Kowalski M., *Polaryzacja zachowań wyborczych w Polsce jako rezultat cywilizacyjnego rozdarcia kraju*, [w:] M. Kowalski (red.), *Przestrzeń wyborcza Polski*, Warszawa 2003, s. 17.
- Kowalski M., *Zachowania wyborcze ludności wiejskiej a sytuacja społeczno-ekonomiczna wsi – identyfikacja procesów*, [w:] J. Bański (red.), *Polska przestrzeń wiejska: procesy i perspektywy*, „Studia Obszarów Wiejskich”, Warszawa 2004, s. 132.
- Kowalski M., *Zróżnicowanie przestrzenne zachowań wyborczych mieszkańców gminy Szadek w wyborach prezydenckich i parlamentarnych w 2015 roku*, „Biuletyn Szadkowski” 2016, t. 16, s. 243–256.
- Krzemiński P., *Zachowania wyborcze w wyborach parlamentarnych i prezydenckich w Polsce w latach 2005–2007 – wzory przestrzennych zróżnicowań*, „Przegląd Geograficzny” 2009, t. 81, nr 2, s. 259–281.
- Krzyżanowska N., *O nierówności płci w sferze publicznej na przykładzie wyborów do Parlamentu Europejskiego 2004*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy w obliczu regionalizacji i globalizacji*, Rzeszów 2006, s. 397.

- Osiński J., Pytlik B., *Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2016, nr 3, s. 11–39.
- Raciborski J., *Polskie wybory. Zachowania wyborcze społeczeństwa polskiego w latach 1989–1995*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 1997, s. 158.
- Rulka M., *Problem niskiej frekwencji w wyborach do Parlamentu Europejskiego – przyczyny i sposoby jej zwiększenia*, „Przegląd Politologiczny” 2010, nr 1, s. 115–124.
- Sobczyński M., *Kilka uwag o metodologii geografii wyborczej wielkiego miasta w Polsce*, [w:] M. Kowalski (red.), *Przestrzeń wyborcza Polski*, Warszawa 2003, s. 117.

Źródła internetowe

<https://pe2014.pkw.gov.pl/pl/> [dostęp: 9.12.2019].

<https://pe2019.pkw.gov.pl/pe2019/pl/frekwencja/pl> [dostęp: 10.12.2019].

[Artykuł wpłynął: kwiecień 2020; akceptacja: czerwiec 2020]

SPATIAL VARIATION OF ELECTORAL BEHAVIOURS OF SZADEK MUNICIPALITY INHABITANTS IN 2019 EUROPEAN AND PARLIAMENTARY ELECTIONS

Summary

The article highlights variation in electoral choices of Szadek municipality inhabitants in 2019 parliamentary elections, which had both supranational (to the European Parliament) and national (Polish parliament) character. The electoral choices presented in this study include support for the different parties and election turnout. The aim of the study is to provide answers to the question whether the traditional model of Polish political scene division (interest axis and value axis) is still valid in urban-rural areas characterized by specific historical and cultural features.

Keywords: parliamentary elections, European elections, Szadek municipality